

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

ԲՈՒՄՐԻՆ, ԲՈՒՄՐԻՆ, ԲՈՒՄՐԻՆ

ԵՐԵՎ ԱՍՏԻՊՈՂՇԵՍ

ՆԱԻՐԻ ԵՐԿՐԻՑ

Եկել—երկաթէ՛ երգ եմ ձեզ ասում
ես—կարմիր պօէտ—Եղիշէ Չարենց,
Ես եմ՝ նախքի մի հսկա պօէտ—
Եկել եմ ահա դարերի հեռու
ու հին մշուշից—
մշուշի միջից անթիւ դարերի.
Եկել եմ ահա ու կանգնել եմ, սէզ,
և երգ եմ ասում հիմա բոլորիդ—
երկաթէ՛ մի երգ:

Ոտքերս, ամուր, հողի մէջ մխած,
զլուխս աստղերում,
անասան, հաստատ կանգնած հողմային
օրերի հրում—
իմ յաւերժատես, պայծառ աչքերով
նայում եմ հեռուն:

Գէմս—հողմակոծ աշխարհն է անծայր,
հեռու ու հեռու,
շաչում է, զնգում, ա՛հեզ ու պայծառ—,
բոսոր հողմերում:
Գլխիս վրայով
թռչում են, շաչում օրերը արագ,
հողմերի նման յաւիտենութեան
ծեծում են կուրծքս վիթխարի թափով,—
ծեծում են կուրծքս, շաչում ու իրենց
երկաթ թևերով թռչում են հեռու—
ու հեռուներում ունում են անտես

խ լքերի նման քաղցած դալերի,
որ գազազել ու շշմել են ասես
հողմերում հրի:

Ու կանգնել եմ ես՝
ոտքերս ամո ր հողի մէջ մխած
ու գլուխս օթ խառնարաններում
անցած ու գալիք ու նոր օրերի:~

Ու կանգնել եմ ես
լեռների վրայ իմ աւեր երկրի,
կանգնել եմ հաստատ ու երգ եմ ասում
խնդասիրտ, արի,
և նետում եմ իմ երգը հողմածայն
ժողովուրդներին բոլոր կողմերի—
բոլոր կողմերում տառապող մարդս ն:
Նւ ասում եմ ես.

— եկել եմ ահա.

եկել, հասել եմ դարերի մութից,
անբոց մշուշից հեռու դարերի—
և բերել եմ ձեզ, կարմիր ձեր երթին,
սիրտը նաիրի...

Բերել եմ կարմիր սիրտը նաիրի
ձեր կարմիր հրին—կարմիր ողջս կ'զ.
և ասում եմ ես

ժողովուրդներին բոլոր կողմերի,
բոլոր կողմերում տառապող մարդուն.

— լսէք, հէյ, լսէք,—

բոլոր կողմերում տառապող մարդիկ,
բանւորներ արի—բոլոր կողմերի,
և զիւղացիներ, զինւորներ բոլոր
ուղամղաշտերից տուն դարձող արդէն.

լսէք, հէյ, լսէք

դուք, որ յաղթակամ

ելել էք արդէն ու կուով ըմբոստ,
շաշող, շառաշող օրերի միջով
գնում էք դէպի կարմիր Ապագան—
լսէք, հէյ, լսէք, իմ ողջոյնը սէգ
ու եղբայրական...

Նաիրի երկրից — իմ ողջոյնը ձեզ,
ձեր կարմիր հրին — Նաիրի կարմիր
սիրտը — ողջակէզ:

Ո՞վ գիտէ արդեօք՝
բերել է մէկը այսօր աշխարհում
խառնելու ձեր մեծ ու հզօր երգին
մի երգ — աւելի՛ ըմբոստ ու արի,
քան իմ երգը այս — երգը Նաիրի...

Ո՞վ գիտէ արդեօք՝
բերել է մէկը այսօր աշխարհում
խառնելու հզօր, բոսոր ձեր սրտին
մի սիրտ — աւելի՛ ըմբոստ ու արի,
քան իմ սիրտը մեծ — սիրտը Նաիրի:

Եւ ո՞վ, ո՞վ կասի՝
նետե՞լ է արդեօք մէկը աշխարհում
այսօրուայ կարմիր, կարմիր ձեր երթին
մի ողջոյն — այնքան առնական, սրի,
քան ողջոյնը ըս, երկիր արնաքամ,
կարմիր Նաիրի...

Ծաղկի պէս կարմիր, հրասիրտ, զւարթ,
բացել է այսօր սիրտս նաիրեան
աշխարհի սրտում —
թէ՛ժ, կարմիր սրտում վառող աշխարհի:
Իմ հազար անգամ ու հազար սրով

արնոտած, խոցւած սիրտը նախրեան
բացւել է այսօր աշխարհի սրտում.

յուզում է հոգիս անհուն մի խնդում,
խնդում մի հրէ—

և երգում եմ ես, ահեղ ու պայծառ,
քո էն երգը մեծ, ախեգիրական,
երկիր նախրի...

Երգում եմ հիմա քո երգը էն մեծ,
որ սրտիս աւեց տառապանքը քո,
քո աշխատունակ, յաղթ ժողովրդի
տառապանքը մեծ:

Ես— ես եմ նորից—

դարերից եկած անհուն մի պօղտ—

Եղիշէ Չարենց—

Նախրի երկիր, քո երգիչը վառ,
օրհնեբզուն պայծառ
ու զաւակը մեծ...

Ես— ես եմ նորից.

ոսկի երակը հնամեայ ցեղիս,

իմ ջլաբազուկ, յաղթ ժողովրդի

օղակը վերջին,

ուել եմ սիրտս զալիք օրերի

երկաթէ երգին,

կապել եմ կեանքս Գալիքի հետ վառ—

և կրում եմ իմ մեծ, հսկա սրտում

մի երկաթակուռ, նո՛ր, հզօր աշխարհ:

Ու կանգնել եմ ես, հզօր ու հաստատ,

լեռների վրայ քո յաւերժածիւն—

կանգնել եմ, պայծառ, ու շուրջս հիմա

Գալիքի կարմիր թևերն են շաչում—

և կարծրանում ու պնդւում է հոգիս

նրանց շառաչում:

Ու հպարտ եմ ես, հպարտ է ու խենթ
քո կարմիր հրով լցւած իմ հոգին.

հպարտ եմ, որ ես— անհուն մի պօէտ,
ձայնով խնդագին—

խառնում եմ այս նոր, հզօր երգը քո—
բոլորի՛ երգին...

ԴԷՊԻ ԱՊԱԳԱՆ...

Լցւած է անհուն իմ հոգին հիմա
շփոթ երգերով ու աղմուկներով.
Լցւած է սիրտը իմ— ելեքարական
բորբ հոսանքներով:

Ռադիօ—կայան է իմ հոգին հիմա
ամբողջ աշխարհի ու մարդկանց հանդէպ.
ու բարձր է, բարձր է կայանն իմ հոգու—
Մասիսի նման բարձր է ու հաստատ -
հօր, անարկու:

Օրերում այս վառ, հողմավար, շփոթ—
հեռու ու մօտիկ միլիոն սրտերի
եղբն է վիճակել ինձ երգել այսօր.
Իմ բաղամիլիոն, բիւր ընկերների
խինղը այսօրւայ ու թոխչբը մեծ
գալիք օրերին նետելն է երգիս
վիճակել այսօր. .

Ահա թէ ինչու է երգս յողթական.
ահա թէ ինչու է իմ ձայնը այսօր
յաւերժի նման յամառ ու հաստատ:

Ահա թէ ինչու—

վիթխարահակա, օրպէս էյֆէլեան
աշտարակը մեծ—
անցած ու գալիք դարերի շեմքին
հօր, բարձրաբերձ—
կանգնել եմ ամբողջ հասակովս մէկ
և երգում եմ ես:
Եւ հոգիս հիմա—ռադիօ-կայան—
իր հրակարմիր երգն է ուղարկում

հեռու ու հեռու—

բոլոր սրտերին, որ ապրում են, կան—
բոլոր կողմերում:

Երգում է հոգիս հրեղէն, հնչում:

Գիտեմ՝ այսօրւայ իմ երգի առաջ—

իմ հոգու կարմիր կայծերի հանդէպ—
ուղիօ-կայան է ամեն մի հոգի—
ուր էլ նա լինի.

ամեն մի հոգի, որ ապրում է, կայ
և կրում է իր թևերի վրայ
նոյն խորհուրդը մեծ, խորհուրդը հսկա
օրերի այս վառ—

այս վառ օրերի խորհուրդը պայծառ:
Ամեն մի հոգի,

որ իր երկաթէ թևերով այսօր
գնգում է շաշում

և փնտրում է նոր հանդիստ ու օրօր—
միլիոն թևերի ըմբոստ շառաշում. .

Գիտէ՞ք, որ հիմա

այստեղ—Նաիրի իմ երկրում աւեր
ու հեռու—հեռուն—

կարմիր Մոսկովում,

Տիբէթում դեղին,

Սան-Ֆրանցիսկոյում, Լոնդոնում հսկա
ու Սինգապուրում—

բոլոր վայրերում, բոլոր կողմերում
աշխարհը մի նոր երգով է յղի...

Հէ՛յ, հեռու—մօտիկ

հանքահորերում,

գործարաններում,

լայն սաէպներում ու անտառներում—

բոլոր վայրերում, բոլոր կողմերում—

Երկաթի, բրոնզի, հողի ու հանքի
Երգով օրօրւած իմ բիւր եղբայրներ! —
Ո՛վ ունի այսօր կամօք մեր հրէ,
ուժը մեր բոսոր
ու վառ բախար մեր —
տիեզերական...

Ո՛վ ունի այսօր...

Մենք ենք, որ նոր ենք, հազար ենք ու բիւր!

Երկաթէ հսկա մի դիսկի նման
բիւր եղբայրների կամօք մեր արի,
տիզերական —
նետել ենք արդէն թափով վիթխարի
դէպի հողմերը գալիք օրերի,
դէպի — Ապագան...

ԲՈՂՁԷ ԹԵՆԵՐԸ ԿԱՐՄԻՐ ԳՍԼԻՔԻ

Շաչում է աշխարհը, զնգում է հիմա:
Շաչում ու զնգում են աշխարհի վրայ
բրոնզէ թևերը կարմիր Գալիքի:

Որպէս երկաթէ մի մըրը՝ակա՛ւ՝
թռչում է կարմիր մեր կամքը հիմա
աշխարհի հեռուն—

ու շաչում է յաղթ, երկաթ թևերով
հեռու ու մօտիկ ազգմազաշտելում:

Փողփողում է վառ արևի առաջ
մեր կամքը հիմա, որպէս վիթխարի
մի կարմիր դրօշ,

որի արնագոյն, կարմլավառ փայլից
հնաւանդ, զազիր քաղաքները քար
ցուլերի նման վիթխարանակա,

վախից խելագար,
կանգնում են յետին ոտքերի վրայ,
փորում են հողը ոտքերի տակի

ու, սարսափահար,
իրենց վայրենի վախն են մոնչում
աշխարհովը մէկ,

վախը վայրենի, որ հնչում է մեր
բոսոր սրտերում, որպէս յաղթութեան
ու փառքի մի երգ:

Օ, բառաչը այդ խելագար վախի,
օ, սարսափահար ճիչը հոգեվար
ու տագնապը սուր—

հին, հազարամեայ, քնր քաղաքների
տագնապը զազիր...

Օ, սարսափը այդ յուսահատական,

մեռնող ցուրերի բառաչը վերջին
կրկէսների մէջ հսկափիթխարի,—
օ, սարսափը այդ նոսնց յուսահատ,
որ մեր սրտերում, կրծքերում երկաթ
փոխուում է կարմիր, խնդացող հրի...

Ճշում են հիմա
թերթերը բոլոր մայթերի վրայ,
յաղթ կայանները սաղիօ-գրի,
գոց, գրահատատ գնացքներն շտապ
ու շչակները գործարանների,
սաւառնակների թեւերը շաչող,
աղմուկը մաշտող աւտոշինների,
թնդանօթների աճրոխները ծոյ,
որ հիմա արնոտ սաղմազաշտերից,
Գործադուլ արած բանւորների պէս
տուն են շտապում քայլերով տարտամ—
Ֆանթաստիքական, անեղ առօրեան
ճշում է հիմա
նրանց անամոք, նրանց հողեվար
տազնապի մաւին յուսահատական,
ճշում է խոպոտ իր ձայնով վերջին —
ու հասնում է այդ ճիչը յուսահատ
Լո՛ւզոն՛ց Փարիզ — Յէյլսն — Հնդուշին...

Ձգել են ցանցեր—
երկաթէ անտես ցանցեր ու ցանցեր
աշխարհում անծիր—
սրտից — սիրտ հիմա, քաղաքից — քաղաք—
վառ, կարմիր ցանցեր...

Մեր կամքն է այդպէս հոօր շղթայել
աշխարհը համակ —
մեր կամքը — թոչող, որպէս փոթորիկ,
ու տոկուն, յամառ, որպէս ժամանակ —

Ես եմ—եղբայրս—ընկերս—օ, ոչ
կամբը իմ, կամբը քո—ու էլի՛, էլի՛
կամբեր նոյնագօր—հազար ու հազար:
Ու էլի՛, էլի՛,
ու էլի՛, էլի՛.
զգո՛ւմ ես—հոգիս, հոգիդ ու նրա—
հեռու, անծանօթ ընկերոջ հոգին—
նոյն արեգնական խորհրդով է լի...
Ու էլի՛, էլի՛,
ու էլի՛, էլի՛,—
ամեն տեղ հիմա, բոլոր կողմերում—
Մասկովից — Փարիզ, Լոնդոնից — Հոմ... .

Մինչև—Հնդուչին... .

Թնդանօթների բառաչը վերջին,
Տանկերը արնոտ ուղմաղաշտերում—
կլտերի նման երկաթաղբահ...
Գնդաջիւրների ծարաւը ազան —
զործարանների շշակները լուռ...
Սրերը՝ երկաթ ու պղինձ հագած
սաւառնակների նման ոււմբածիգ—
օրերը, որ թէժ ոււմբեր են նետում
և թոչում են —
ուր. . .

Անձիք դաշտերում—բանակներ կարմիր:
Քաղաքներ մեռնող ու գիւղեր անմարդ:
Օրերի միգում—տագնապ ու զրգիւ:
Ոսկի ու բոունցք, արիւն ու երկաթ:
Ու տագնապը մութ, անուշտ ու ազան,
հրէջի նման դեղին, հազարաչ,—
ու բաղմամբրիկ աշխարհի վրայ—
բրոնզէ կարմիր թևերի շառաչ... .

Ու երգը իմ նոր պիտի աւետի
վաղը աշխարհին առաջին անգամ
թռչիքի մասին անկուշտ կարօտի
մեր յաւերժական...

Եւ նրանք, որ դեռ աշխարհում չըկան,
որ դեռ նոր պիտի ապրեն աշխարհում,
դեռ նոր պիտի գան —
կարող են՝ թող մեր թռիչքն այսօրւայ
անձկօրէն չըզգան...

Նրանք, որ պիտի ապրեն աշխարհում
կարմիր Ապագան...

Նրանք, որ դեռ նոր, դեռ նոր պիտի գան...

920, 3 - 6. Երևան